

ШКОЛА ФЕРМЕРА В УКРАЇНІ

ВІДНОВЛЕННЯ АГРОЛАНДШАФТІВ І РОЛЬ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВОЇ РОСЛИННОСТІ В ЦІЙ СПРАВІ

У листопаді 2018 р., під час проведення підсумкового спільного засідання фахівців, задіяних у німецько-українському агрополітичному діалозі (АПД), за участі всіх керівників його секцій (шість напрямків діяльності аграрного сектора) було озвучено про розгортання в Україні ще одного важливого міжнародного заходу, а саме, програми «Інтегроване управління природними ресурсами деградованих ландшафтів лісостепової та степової зон України».

Власне кажучи, оголошення початку цього заходу було викликано необхідністю відповіді на моє запитання до керівника АПД пана Фолькера Зассе. Сутністю прохання до Зборів було: поєднати окремі дії з оцінки стану порушених ділянок лісозахисних насаджень, відновлення русел зникаючих малих річок, очищення ставків і обмілілих лиманів та рекультивативі деградованих і забруднених ділянок земель. Усе зазначене варто поєднати в одне ціле. Поєднання зусиль двох чи трьох виконавців уможливить реалізацію 3–4 зразкових проєктів у районах, де буде активна підтримка місцевої влади, новостворюваних громад. Усе просто, як кований цвях!

■ Реформування професійного навчання

Звернення викликало бурхливу реакцію учасників Зборів. Німецька сторона була готова фінансувати впродовж трьох років реформування професійного навчання з ряду спеціальностей аграрного напрямку для деяких технологічних проєктів і аграрного менеджменту. Було підтверджено продовження ще двох проєктів, у тому числі в лісовій галузі.

У відповідь на моє звернення учасниця зборів, координаторка проєкту Оксана Рябченко відповіла, що: «Представництво FAO (Food and Agriculture Organization — Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй) в Україні прискорює розгортання роботи з комплексного відновлення агроландшафтів. Офіційний портал представництва та вітчизняні ЗМІ вже періодично висвітлюють стан реалізації розпочатого проєкту. Основна ставка в роботі покладається на об'єднані територіальні громади та на місцеві органи влади».

Офіс FAO делегував своїх представників для узгоджень планів у чотирьох областях України — Харківській, Херсонській, Миколаївській та Київській. Вдалося навіть провести ряд тренінгів і навчальних заходів, у тому числі в Українському НДІ ви-

Директор Укр ЦВТ ім. Л. Погорілого приймає учасників Школи ➔

робовування техніки та нових технологій (УкрЦВТ ім.Л. Погорілого), у громаді Херсонщини, за підтримки лісівників та науковців УкрНДІЛГА.

Красиво та логічно було викладено на папері плани на... 2020 рік, який розпочався величезним (протягом трьох тижнів) і помпезним поєднанням державних і релігійних свят, після чого Уряд поступово прийшов до прозріння і першочергових дій щодо нової напасти — коронавірусу. Розуміння того, що вірус є лиш одним зі складних чинників у розгортанні програм щодо Продовольчої та Кліматичної безпеки, змусило розпорядників проєкту FAO провести цілу низку змін як в адмініструванні, так і в практичній діяльності.

■ Польова школа фермера. «Управління та реконструкція полезахисних лісових смуг»

Набутий практичний досвід роботи в Херсонській області та на Харківщині сприяв розгортанню практичних дій. Другий у сезоні 2020 р. тренінг Польової школи фермера «Управління та реконструкція полезахисних лісових смуг» було проведено у два етапи.

Теоретична частина заходу відбулася в онлайн-форматі в жовтні 2020 р., за участі провідних науковців галузі, експертів FAO та фермерів. Одним із завдань заходу було залучення широкої аудиторії до ознайомлення з результатами напрацювань щодо підбору дерев і чагарників, найбільш придатних до зростання у визначених проєктом при-

родно-кліматичних зонах. Враховувалися конкретні ґрунтово-гідрологічні умови для створення лісосмуг, можливість поєднання декількох споріднених користностей. Зокрема, було розглянуто підбір медоносів та біоенергетичних культур, а також можливості державної підтримки щодо компенсації витрат на закладання лісосмуг. Захід транслювався на сайті та YouTube каналі Укінформу: youtu.be/M4frBiF8DRw

Модератором вебінару був Павло Арданов, польовий офіцер FAO в Київській області.

Заступниця директора з наукових питань Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького» (УкрНДІЛГА), експертка FAO, кандидатка с-г наук Наталія Висоцька доповіла про проекти зі створення та утримання ПЛС, принципи вибору дерев і кущів для створення позахисних лісових смуг у різних природно-кліматичних зонах і ґрунтово-гідрологічних умовах.

Наступний доповідач — Олександр Синюк, голова правління Громадського об'єднання «Земля Таврії» — свою доповідь присвятив висвітленню перспектив використання плодівих рослин і дерев-медоносів у лісосмугах, а також набутому досвіду на прикладі кращих пасік у регіоні. Дискутувалось, як краще забезпечити запилення аграрних культур і при цьому ще отримати 500 кг меду з 1 га позахисних лісосмуг. Було наведено приклади створення нових захисних насаджень в умовах Херсонської області. Висвітлювалася практична робота фермерів та пасічників, надзвичайно важлива в районах обвального нищення як державних, так і колишніх колгоспних лісів. Це та слабенька ланка, яка дозволить зрушити справи в позитивному напрямку. Лише б законодавча та виконавча влада не заважала безглуздими та кабальними законодавчими обмеженнями! Попри всі прорахунки проектування, вибору порід, схем змішування тощо, виникає гордість за таких фермерів. І проведений вебінар уже дав поштовх у навчання. Пам'ятаємо — з маленьких струмочків формується потужний потік. Мені прикро, що державні мужі не в змозі дійти розуміння всієї глибини проблеми не лише захисту земельних і водних ресурсів, але й елементарного фінансування захисту насаджень від шкідників та пожеж...

📍 Під захистом смуги 1950 р. висадження

■ Вирощування багаторічних енергетичних рослин

Водночас було заплановано висвітлити ще одну актуальну тему. Вона була, є та ще довго залишатиметься дискусійною. Це — біоенергетика. Про стан та особливості вирощування багаторічних енергетичних рослин в Україні, перспективи їх вирощування в лісосмугах доповідала Олександра Трибой — старша консультантка НТЦ «Біомаса». Ми разом супроводжували у 2017 р. представників центрального офісу FAO (м. Рим, Італія) на селекційній ділянці Української енергетичної компанії, які знаходяться в річищі р. Тетерів, на території знаменитого с. Болотня, батьківщини всесвітньо відомої народної художниці Марії Приймаченко. Там нині розмножують кращі форми швидкорослих і стійких до хвороб сортів лози. На багаторічних торфовищах, з глибиною залягання надцінної органічної речовини до 5 метрів! Там могло би зростати до 1200 центнерів на площі 1 га кукурудзяної маси. Для молочного тваринництва — так, як у білорусів, або в Німеччині... Натомість на узліссі стоять напіврозвалені споруди колишніх ферм великої рогатої худоби (ВРХ), рештки колективної власності місцевих селян. Нині ж великим бізнесом доведено до нормального стану занедбану площу меліорованого в радянські часи торфовища та продовжено формувати власний бізнес. Не менш важливо, що орендовані торфовища, я глибоко в цьому переконаний, не підпалять.

Шпальти видання мають стати платформою професійної дискусії. Але вже сьогодні варто зазначити ключові вимоги до термі-

📍 Фолькер Засе — керівник проекту «Німецько-український аграрний діалог» (APD) при Інституті економічних досліджень і політичних консультацій (IER)

нів, визначень, розмірності, видових назв рослин та іншого — висловлюйтесь професійно. Уникайте геть недолугих висловів на кшталт «нездорова екологія», «запустили чи запустимо екологію» і т. ін. Пам'ятаймо, що екологія — це наука про довкілля, про «дім, у якому ми живемо»! Та власним прикладом дбаймо про здорове, доглянуте довкілля: Матінку-землю, його величність Ліс і доглянуте Джерело.

Подякуємо разом співробітникам українського представництва FAO та APD за роботу, яку вони проводять. Змінимось ми — зміниться і задекларована до розбудови держава! Оздоровимось ми — оздоровимо і довкілля! 📍

Продовження висвітлення тренінгу та «Польової школи» в наступному номері.

📍 **Анатолій Сабадир**, почесний лісівник України